Krzysztof Kraszewski

"Badatelský přístup v technickém vzdělávání : teorie a výzkum", Jiří Dostál, Mária Kožuchová, Olomouc 2016 : [recenzja]

Edukacja - Technika - Informatyka nr 3(21), 303-305

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

©Wydawnictwo UR 2017
ISSN 2080-9069
ISSN 2450-9221 online

„Edukacja – Technika – Informatyka" nr 3/21/2017
www.eti.rzeszow.pl
DOI: 10.15584/eti.2017.3.43

KRZYSZTOF KRASZEWSKI

Recenzja

Review

Doktor habilitowany profesor UP, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie, Polska

Jiří Dostál a Mária Kožuchová, *Badatelský přístup v technickém vzdělávání: Teorie a výzkum*, Univerzita Palackého v Olomouci, *Pedagogická fakulta*, Olomouc 2016, ss. 212, ISBN 978-80-244-4913-5

Uniwersytet Polackiego w Ołomuńcu wydał interesującą dla teoretyków i praktyków związanych z edukacją ogólnotechniczną książkę. Jej autorami są znani w Czechach i na Słowacji, a także poza ich granicami autorzy. Oboje są nauczycielami akademickimi. Profesor Mária Kožuchová jest pracownikiem Katedry predškolskej a elementárnej pedagogiky, Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Katolickiego w Różomberku. Docent Jiří Dostál jest pracownikiem Katedry technické a informační výchovy, Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu w Ołomuńcu.

W przedmowie autorzy zaznaczają, iż przedmiotem ich zainteresowań jest orientacja badawcza w edukacji technicznej uczniów w szkole podstawowej (*základní škola*). Na początku wyja-

śniają Czytelnikowi, co rozumieją pod pojęciem badawczo zorientowanego nauczania. Nadmieniają, iż w literaturze zagranicznej jest ono najczęściej określane jako *inquiry based education* (IBE). Zauważają, że zarówno w języku czeskim, jak i słowackim rozumienie tego pojęcia nie jest jednoznaczne. Niektórzy autorzy zaliczają je do aktywizujących metod nauczania problemowego, inni uważają je za innowacyjną metodę nauczania. W rozumieniu autorów książki podejście badawcze w edukacji oznaczać będzie oparcie się na strategii różnych czynności uczenia się, które prowadzą do konstrukcji poznawczych ucznia poprzez jego własną aktywność badawczą.

Mając na uwadze dotychczasowe rozwiązania metodyczne realizacji założeń edukacji technicznej, autorzy zwracają uwagę na aktualne cele i zadania szkoły. Podkreślają, iż oczekuje się, że szkoła przygotowywać będzie człowieka do życia, mając na względzie współczesne wymagania społeczne. Chodzi o człowieka kreatywnego, świadomego celów, które sobie wytycza i do realizacji których dąży. Człowieka potrafiącego funkcjonować we wspólnocie, tolerancyjnego i chroniącego słabszych. Jak podkreślają, absolwent szkoły podstawowej nie jest człowiekiem ukształtowanym, ale jednostką stale się rozwijającą. Istotą jest nauczyć ucznia myśleć, rozwiązywać problemy, aby był zdolny dalej się rozwijać. W tym też upatrują zadania w odniesieniu do przedmiotów technicznych, ponieważ dotychczasowa koncepcja edukacji technicznej była głównie skoncentrowana na działalności wytwórczej z nastawieniem na rozwój sprawności manualnych. ucznia

Koncepcja badawcza w nauczaniu oparta jest na teoretycznych podstawach konstruktywizmu, jednak jak zaznaczają autorzy, kognitywnego konstruktywizmu Piageta oraz społecznego konstruktywizmu Wygotskiego. Autorzy dążą do wykazania komplementarności obu stanowisk. Dydaktyki przedmiotowe kontynuują poszukiwania nowych środków, które by umożliwiły rozwój uczniów w kontekście aktualnych wymagań społecznych. Zauważają, że rozwój teorii pozwala na stosowanie innowacji z myślą o podnoszeniu efektywności procesu nauczania – uczenia się. Ich zdaniem, obok rodzimych, na uwagę zasługują również zagraniczne koncepcje nauczania, jak powstała w latach 90. XX w. w USA STM – Science, Technology, Engineering and Mathematics. Dostál i Kožuchová zaznaczają, że celem badawczego podejścia w nauczania jest nauczyć ucznia badawczego myślenia, rozwiązywania problemów oraz pracy. Do aspektów pracy badawczej zaliczają: umiejętność obserwacji, komunikatywność, klasyfikowanie, dokonywanie pomiarów, interpretację i tworzenie hipotez. Ich zdaniem możliwości kształtowania umiejętności badawczych w nauczaniu jest bardzo dużo, ale szczególnie tkwią one w ramach szkolnego eksperymentu. Ważną rolę odgrywa umiejętność wyszukiwania informacji z różnych źródeł. Autorzy podkreślają, że aplikacja podejścia badawczego w nauczaniu (w skrócie BOV – *badatelsky orientowane výuky*) wymaga również przygotowania przyszłych nauczycieli.

Książka składa się z 11 rozdziałów. Pierwszy zawiera uzasadnienie tematu i cel monografii. Autorzy podkreślają tu potrzebę wychowania uczniów kreatywnych, uczących się przez całe życie. Podnoszą kwestię znaczenia wiedzy z zakresu techniki i nauk przyrodniczych. Dostrzegają także potrzebę reakcji na zachodzące zmiany generacyjne oraz konieczność zmian w kształceniu nauczycieli. Rozdział drugi zawiera szereg punktów odnoszących się do reformy programów zorientowanych na edukacje techniczna. Interesujący jest wstępny wywód dotyczący interpretacji curriculum (*kurikulum*) w czeskiej i słowackiej pedagogice. Rozdział trzeci dotyczy konstruktywizmu jako punktu wyjścia podejścia badawczego w edukacji. W rozdziale czwartym autorzy podejmują problematykę kształtowania (wymienionych wcześniej) komponentów umiejętności badawczych uczniów. Interesująca jest treść rozdziału piątego, w którym omawiany jest eksperyment jako komponent badawczo zorientowanego nauczania. W rozdziale szóstym ukazano możliwości tego podejścia w odniesieniu do przedmiotów matematyczno-przyrodniczo-technicznych. Na szczególną uwagę zasługuje punkt dotyczący techniki. Odwołano się do autorów obcych i rodzimych, którzy w swoich pracach podejmowali istotne zagadnienia o charakterze teoretycznym i praktycznym. W rozdziale siódmym na uwagę zasługuje omówienie kolejnych etapów sytuacji związanej z edukacją ogólnotechniczna na Słowacji od 1984 r. do dziś. Rozdział ósmy autorzy poświęcili kompetencjom nauczycieli do realizacji badawczej orientacji w nauczaniu. W rozdziale dziewiątym natomiast snują rozważania o badawczej aktywności ucznia. Dwa ostatnie rozdziały są poświecone omówieniu założeń i wyników badań własnych wśród uczniów i nauczycieli odnośnie do poruszanej w pracy problematyki.

Jiří Dostál i Mária Kožuchová są autorami interesującej książki, której adresatami mogą być zarówno teoretycy, jak i praktycy związani ze szkolną i pozaszkolną edukacją ogólnotechniczną dzieci i młodzieży, studenci pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, studenci edukacji techniczno-informatycznej, dyrektorzy szkół i osoby zajmujące się polityką oświatową.